

SA EXAM PAPERS

YOUR LEADING PAST YEAR EXAM PAPER
PORTAL

Visit SA Exam Papers

www.saexampapers.co.za

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS/ NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

XITSONGA: RIRIMI RA LE KAYA (HL)

PAPILA RA VUNHARHU (P3)

2019

XILETELO XA MAKOREKETELO

TIMARAKA: 100

Xiletelo xa makoreketelo lexi xi na tipheji ta 10.

MAAVELO YA TIMARAKA

XIYENGE XA A: SWITSHURIWA SWA XITSALWANA: TIMARAKA TA **50**

VUNDZENI NA MAKUNGUHATELO	VM =	30
RIRIMI, XITAYILI NA VUHLERI	RXV =	15
XIVUMBEKO	X =	05
NTSENGO		<u>50</u>

XIYENGE XA B: SWITSHURIWA SWA XITSALWAMBIKO: TIMARAKA TA **2 x 25 = 50**

VUNDZENI, MAKUNGUHATELO NA XIVUMBEKO	VMX =	15
RIRIMI, XITAYILI NA VUHLERI	RXV =	10
NTSENGO		<u>25</u>

MIMFUNGHO LEYI NGA TIRHISIWAKA EKA MAKOREKETELO**MFUNGHO NHLAMUSELO**

–	Ehansi ka xihoxo xin'wana na xin'wana xa mapeletelo na mahikahatelo.
ll	Etlhelo ra xinene eka swivulwa leswi nga twisisekiki.
=	Etlhelo ra xinene loko mukamberiwa a nga avangi xitshuriwa xa yena hi tindzimana.
m	Etlhelo ra xinene loko ku ri na mbuyelelo wa timhaka kumbe marito.
/	Loko a hlanganisile marito.
⊂	Loko a hambanisile marito.
←	A a fanele a sungurile ekusunguleni ka ntila eximatsini.
→	A nga fikangi emakumu ka xinene.
↑	A a fanele a sungurile eka mintila leyi a nga yi tlula.
↓	A nga fikangi emakumu ka pheji.

XIYENGE XA A: XITSALWANA**XIVUTISO XA 1****1.1 A ndzi nga tshembi loko va ndzi byela.**

Mukamberiwa a nga ha katsa leswi landzelaka:

- Leswi a nga byeriwa swona, xivangelo xo va a byeriwile na loyi a byeriweke hi yena.
- Leswi a swi endla leswaku a nga tshembi.
- Nkarhi lowu a nga wu teka ku kondza a sungula ku tshemba.
- Leswi humeleleke ku kondza a tshemba.
- Lava khumbekaka eka mhaka leyi.
- Xiboho lexi a xi tekeke loko a kumile ntiyiso.
- Dyondzo leyi a yi kumeke.
- Switsundzuxo eka van'wana.

[50]**1.2 Puresidente wa tiko ra Afrika-Dzonga.**

Mukamberiwa a nga ha katsa leswi landzelaka:

- Nhlamuselo ya nhlokomhaka.
- Ku siviwa ka puresidente Zuma hi Ramaphosa.
- Xivangelo xa ku pfumaleka ka vun'we hi nkarhi wa puresidente Zuma.
- Vun'we lebyi veke kona loko puresidente Ramaphosa a nyika mbulavulo.
- Kurhula loku veke kona epalamende.
- Ndlela leyi vun'we byi tipaluxeke hayona.
- Matitwelo ya vaakatiko hi vun'we lebyi.
- Ku vuyeriwa ka tiko hi vun'we lebyi.
- Dyondzo eka vaakatiko va Afrika-Dzonga.
- Swubumabumelo na swisololo.

[50]**1.3 Loko a ndzi tswariwile endyangwini wa swigwili.**

Mukamberiwa a nga ha katsa leswi landzelaka:

- Ndyangu lowu a tswariweke eka wona.
- Xivangelo xo navela ku tswariwa endyangwini wa swigwili.
- Mimovha, tindlu na swakudya.
- Swikolo leswi a a ta dyondza eka swona.
- Ku xiximiwa loku a a ta ku kuma eka vanhu.
- Vanghana lava a a ta tsakela ku hanya na vona.
- Leswi a faneleke ku swi endla leswaku a fikelela xiyimo lexi.

[50]

1.4 **Vunene na vubihi bya matirhiselo ya tibasari leti nyikiwaka vantshwa.**

Vunene

Mukamberiwa a nga ha katsa leswi landzelaka:

- Nhlamuselo ya nhlokomhaka.
- Ku va vantshwa lava pfumalaka va kota ku dyondza.
- Ku hunguteka ka xiyimo xa vugevenga na vukhamba etikweni.
- Ku hunguteka ka vusweti emindyangwini ya vantshwa lava pfunekeke.
- Ku tumbuluxiwa ka mintirho.
- Ku va vantshwa va fikelela mintirhovutomi leyi va yi tsakelaka.
- Leswi nga endliwaka leswaku tibasari ti tshama ti ri kona.

Vubihi

Mukamberiwa a nga ha katsa leswi landzelaka:

- Nhlamuselo ya nhlokomhaka.
- Ku hlawuriwa ka vanyiki va tibasari lava nga tshembekangiki.
- Ku nyamalala ka tin'wana ta timali ta tibasari leti.
- Ku va vantshwa va tirhisa mali ya tibasari eka leswi nga yelaniki na dyondzo.
- Leswi nga endliwaka ku sivela ku tirhisiwa ka tibasari hi tindlela to homboloka.

[50]

1.5 **Vavasati va kota ku tiyisela evukatini ku tlula vavanuna. Pfumela kumbe u kaneta.**

Ku pfumela

Mukamberiwa a nga ha katsa leswi landzelaka:

- Tinxaka ta vukati.
- Ku lehisa timbilu hambiloko vanuna va vona va va xanisa.
- Ku tiyisela ku xanisiwa hi maxaka ya vanuna va vona.
- Vavasati van'wana va swi kota ku kurisa vana hambi va nga ri va vona va ngati.
- Mintirho yo engetela leyi vavasati van'wana va yi tirhaka.
- Ku tshikeleriwa hi vanuna va vona hambiloko va endlile leswinene.
- Nseketelo lowu vavasati lava nga evukatini va faneleke ku nyikiwa wona.

Ku kaneta

Mukamberiwa a nga ha katsa leswi landzelaka:

- Tinxaka ta vukati.
- Ku va vavanuna va lehisa timbilu hambiloko vasati va vona va va xanisa.
- Ku va va tiyisela ku xanisiwa hi maxaka ya vasati va vona.
- Ku va vavanuna van'wana va swi kota ku kurisa vana va ri voxo.
- Mintirho yo engetela leyi vavanuna van'wana va yi tirhaka.
- Ku tshikeleriwa hi vasati va vona hambiloko va endlile leswinene.
- Nseketelo lowu vavanuna lava tekeke va faneleke ku nyikiwa wona.

[50]

- 1.6 Eka swivutiso swa 1.6.1–1.6.3 mukamberiwa u ta xiyaxiya swifaniso leswi a nyikiweke swona kutani a tsala xitsalwana hi xin'we xa swona, a aneka mhaka leyi xi n'wi tiselaka yona emiehleketweni. U ta nyika xitsalwana xa yena nhlokomhaka leyi faneleke.

LEMUKA LESWI: A KA HA NYIKIWI SWIKOMBISO SWA TINHLOKOMHAKA KU PAPALATA MAKOREKETELO YA MBOYAMELATLHELORIN'WE HIKUVA VAKORETI VAN'WANA VA NYIKA TIMARAKA KU YA HI SWIKOMBISO LESWI NYIKIWEKE NTSENA, VA NGA HA LANGUTI VUTITUMBULUXERI LEBYI VAKAMBERIWA VA BYI NYIKEKE.

[50]

NTSENGO WA XIYENGE XA A:

50

XIYENGE XA B: XITSHURIWA XA XITSALWAMBIKO**XIVUTISO XA 2****2.1 PAPILA RA XIKAYA**

Eka papila ra yena mukamberiwa a nga ha katsa leswi landzelaka:

- Adirese ya mutsari leyi sikuhatiweke evokweni ra xinene.
  - Ku tlula ntila laha swi faneleke.
  - Xiloso.
  - Vundzeni. (Manghenelo, miri na mahetelelo. Xikongomelo xi fanele ku boxiwa.)
  - Nsariso. (A ku tsariwi xivongo naswona a ku sayiniwi.)
- (Mukamberiwa a nga ha tsalela mutswari kumbe munhu un'wana na un'wana loyi a n'wi hlayiseke a tlhela a n'wi ngenhisa xikolo.)

[25]**2.2 MATIMU YA MUFI**

Eka matimu ya yena mukamberiwa a nga ha katsa leswi landzelaka:

- Nhlokomhaka. (Loko yi tsariwile hi maletere lamatsongo ya khwatihatiwa, loko yi tsariwile hi maletere lamakulu a yi khwatihatiwi.)
- Mavito na xivongo xa mufi.
- Siku, n'hweti na lembe ro tswariwa.
- Ndhawu laha a tswariweke kona.
- Vatswari va mufi.
- Vuxokoxoko bya swa tidyondzo.
- Vuxokoxoko bya ntirho wa yena.
- Ku teka.
- Siku ro hundza emisaveni.
- Xivangelo xa rifu. (Ku nga ri ku vika nkosi.)
- Lava a va siyeke.
- Ku n'wi navelela ku etlela hi kurhula.
- Ku phata xivongo xa yena.

(Mukamberiwa a nga fanelangi ku tsala tanihi munhu wo sungula.)

[25]**2.3 ATIKILI YA PHEPHAHUNGU**

Eka atikili ya yena mukamberiwa a nga ha katsa leswi landzelaka:

- Vito ra phephahungu leri nyikiweke na siku leri atikili yi tsariweke hi rona.
- Nhlokomhaka. (Loko yi tsariwile hi maletere lamatsongo ya khwatihatiwa, loko yi tsariwile hi maletere lamakulu a yi khwatihatiwi.)
- Xifaniso loko xi ri kona.
- Vito ra mutsari ehenhla ka hungu.
- Vundzeni.
- Vuxokoxoko bya vutihlanganisi bya mutsari.
- Ku sikuhata.

[25]

2.4 MBULAVULO

Eka mbulavulo wa yena mukamberiwa a nga ha katsa leswi landzelaka:

- Nhlokomhaka. (Loko yi tsariwile hi maletere lamatsongo ya khwatihatiwa, loko yi tsariwile hi maletere lamakulu a yi khwatihatiwi.)
- Ku xeweta nhlengeletano hi ku ya hi swiyimo swa varhambiwa.
- Ku khensa ku nyikiwa nkarhi wo vulavula.
- Ku titivisa.
- Vito ra muganga/buloko.
- Ku khensa xiyenge lexi tumbuluxiweke xo lwa na vugevenga na vukhamba.
- Ku hlohlotela vaakatiko leswaku va tirhisana no seketelana na xiyenge lexi.
- Ku khensa ku yingiseriwa na ku gimeta mbulavulo.

[25]

2.5 INTHAVHIYU

Eka inthavhiyu ya yena mukamberiwa a nga ha katsa leswi landzelaka:

- Nhlokomhaka. (Loko yi tsariwile hi maletere lamatsongo ya khwatihatiwa, loko yi tsariwile hi maletere lamakulu a yi khwatihatiwi).
- Siku, nkarhi na ndhawu.
- Ku thya swimunhuhatwa mavito lawa ya tsariweke hi maletere lamakulu evokweni ra ximatsi ya landzeriwa hi hikombirhi.
- Ku xewetana.
- Swiendlo swa swimunhuhatwa endzeni ka swiangi.
- Swivutiso swi ta va swo hlamulana hi ndlela ya mafundza.
- Yi fanele yi teka xivumbeko xa n'wangulano.
- Muvutisi u va a lulamisile nongonoko wa swivutiso.
- Mbhurisano lowu kongomisiweke eka nhlokomhaka.
- Ku gimeta na ku lelana.

[25]

2.6 XIVIKO

Eka xiviko xa yena mukamberiwa a nga ha katsa leswi landzelaka:

- Nhlokomhaka. (Loko yi tsariwile hi maletere lamatsongo ya khwatihatiwa, loko yi tsariwile hi maletere lamakulu a yi khwatihatiwi).
- Loyi xiviko xi kongomisiweke eka yena.
- Vito ra xikolo.
- Lava a va endzeleke ku kuma vumbhoni bya ndzavisiso wa yena.
- Swivangelo leswi a swi kumeke.
- Swibumabumelo na swintshuxo.
- Vito ra mutsari na xiyimo xa yena.
- Nsayino.
- Ku sikuhata.

[25]

NTSENGO WA XIYENGE XA B:

50

NTSENGO WA TIMARAKA:

100

XIYA:

- Tirhisa rhubiriki minkarhi hinkwayo loko u koreketa xitsalwana xa vutumbuluxi (Papila ra vu3, XIYENGE XA A).
- Timaraka to sukela eka 0 ku fikela eka 50 ti avanyisiwile hi tinhlamuselo ta 5 ta vuswikoti.
- Eka swilaveko swa Vundzeni, Ririmi na Xitayili, nhlamuselo yin'wana na yin'wana ya vuswikoti eka leta ntlhanu yi avanyisiwile hi swiyimo swimbirhi: xa le henhla na xa le hansi xikan'we na maavelo ya lawa ya tirhisiwaka ya timaraka.
- Xivumbeko a xi khumbeki hi ku aviwa ka xiyimo xa le henhla na xa le hansi.

RHUBIRIKI YA MAAVELO YA TIMARAKA EKA MAKOREKETELO YA XITSALWANA EKA RIRIMI RA LE KAYA [TIMARAKA TA 50]

Swilaveko		Vuswikoti byo hlawuleka	Vuswikoti bya le henhla	Vuswikoti byo amukeleka	Vuswikoti bya madyondza	Vuswikoti byo ka byi nga fikelelangi
VUNDZENI & MAKUNGUHATELO (Mahlamulelo na miehleketo) Maveketelelo ya miehleketo eka makunguhatele. Ndzemuko wa xikongomelo, vaamukeri va mahungu na mbangu.	Xiyimo xa le henhla	28–30 -Mahlamulelo yo hlawuleka/lama tlhonthaka miehleketo na ku hundzisa eka leswi languteriweke -Miehleketo ya vutlhari, leyi tlhonthaka miehleketo naswona leyi vupfeke -Mahungu ya veketeriwile hi ndlela yo hlawuleka naswona ku na nkhlulukelano (nhlangano) ku katsa manghenelo, miri na masongelo/mahetelelo	22–24 -Mahlamulelo lama vumbiweke kahle swinene. -Miehleketo leyi faneleke no tsakisa naswona yi kombisa vumbhoni byo va yi vupfile -Mahungu ya veketeriwile kahle swinene naswona ku na nkhlulukelano (nhlangano) eka manghenelo, miri na masongelo/mahetelelo	16–18 -Mahlamulelo lama amukelekaka -Miehleketo leyi nga na nkhlulukelano na ku khorwisa -Mahungu ya veketeriwile kahle naswona ku na nkhlulukelano (nhlangano) eka manghenelo, miri na masongelo/mahetelelo	10–12 -Mahlamulelo ma na nkhlulukelano kun'wana -Miehleketo a yi twisiseki naswona a yi kombisi vutitumbuluxeli -Ku na vumbhoni byitsongo bya maveketelelo na nkhlulukelano wa mahungu	4–6 -Mahlamulelo yo huhula -Miehleketo yo hlanganahlangana yo ka yi nga kongomisi mhaka -Mahungu yo huhula no vuyeleriwa -Mahungu a ya veketeriwangi kahle naswona ya hava nkhlulukelano
		TIMARAKA TA 30	25–27 -Mahlamulelo ya xiyimo xa le henhla kambe lama nga riki na swihlawulekisi swa xitsalwana xo hlawuleka no tlhontha miehleketo -Miehleketo ya vutlhari no vupfa -Mahungu ya veketeriwile hi ndlela ya vutshila naswona ku na nkhlulukelano (nhlangano) eka manghenelo, miri na masongelo/mahetelelo	19–21 -Mahlamulelo lama vumbiweke kahle -Miehleketo leyi faneleke no tsakisa -Mahungu ya veketeriwile kahle swinene naswona ku na nkhlulukelano (nhlangano) eka manghenelo, miri na masongelo/mahetelelo	13–15 -Mahlamulelo lama amukelekaka kambe hungu a ri hlamuseriwangi ri twisiseka swinene -Miehleketo yi na nkhlulukelano lowu eneleke na ku khorwisa -Mahungu ya veketeriwile kahlenyana naswona ku na nkhlulukelanonyana (nhlanganonyana) eka manghenelo, miri na masongelo/mahetelelo	7–9 -Mahlamulelo hakanyingi a hi lama ma kongomaka -Miehleketo yi tala ku va leyi nga hlanganangiki na ku hlanganahlangana -Ku hava vumbhoni lebyi kombisaka maveketelelo lamanene na nkhlulukelano wa mahungu

**RHUBIRIKI YA MAAVELO YA TIMARAKA EKA MAKOREKETELO YA XITSALWANA EKA RIRIMI RA LE KAYA [TIMARAKA TA 50]
(ku yisa emahlweni)**

Swilaveko		Vuswikoti byo hlawuleka	Vuswikoti bya le henhla	Vuswikoti byo amukeleka	Vuswikoti bya madyondza	Vuswikoti byo ka byi nga fikelelangi
RIRIMI, XITAYILI & VUHLERI Thoni, rhejisitara, xitayili na ntivomarito swa fambelana na xikongomelo/ nkucetelo, vundzeni; Mahlawulelo ya marito. Matirhiselo ya ririmi na swiaki na milawu ya rona; mahikahatelo, ntivoririmi na mapeletelo.	Xiyimo xa le henhla	14–15 -Thoni, rhejisitara, xitayili na ntivomarito swa fambelana swinene na xikongomelo, vaamukeri va mahungu na mbangu -Vutitshembi eka ku tirhisa ririmi naswona hi ndlela yo hlawuleka no tsakisa -Xi koka rinoko naswona xi na thoni leyinene no tlhavula. -Swihoxo swa ntivoririmi na mapeletelo a swi kona -Xi vumbiwile hi ndlela ya vutshila swinene	11–12 -Thoni, rhejisitara, xitayili na ntivomarito swi fambelana kahle na xikongomelo, vaamukeri va mahungu na mbangu -Ririmi hi leri faneleke naswona thoni leyi tirhisiweke hi leyi fanaka minkarhi hinkwayo -Swihoxo swa ntivoririmi na mapeletelo a swi talangi -Xi vumbiwile hi ndlela ya vutshila	8–9 -Thoni, rhejisitara, xitayili na ntivomarito swa fambelana na xikongomelo, vaamukeri va mahungu na mbangu -Ririmi ri tirhisiwile hi ndlela yo amukeleka ku hlamusela mahungu -Thoni hi leyi faneleke -Ku tirhisiwile ririmi leri amukelekaka ku tiyisisa vundzeni bya hungu	5–6 -Thoni, rhejisitara, xitayili na ntivomarito a swi fambelani ngopfu na xikongomelo, vaamukeri va mahungu na mbangu -Matirhiselo ya ririmi i ya xiyimo xa madyondza swinene -Thoni na dikixini a hi leswi faneleke -Ku na nkayivelo wa ntivomarito	0–3 -Thoni, rhejisitara, xitayili na ntivomarito a swi fambelani na xikongomelo, vaamukeri va mahungu na mbangu -Ririmi a ri twisiseki -Nkayivelo wa ntivomarito wu endla leswaku mahungu ya nga twisiseki
		TIMARAKA TA 15	13 -Ririmi i ra xiyimo xa le henhla naswona ri na thoni leyi faneleke no tlhavula -Swihoxo swa ntivoririmi na mapeletelo a swi kona -Xi vumbiwile hi ndlela ya vutshila	10 -Ririmi ro fanela naswona hakanyingi ra vuyerisa -Thoni hi leyi faneleke na ku vuyerisa -Swihoxo swa ntivoririmi na mapeletelo i switsongo -Xi vumbiwile kahle swinene	7 -Matirhiselo lamanene ya ririmi eka minkarhi yin'wana -Hakanyingi thoni hi leyi faneleke kambe ku na nkayivelo wo tirhisiwa ka ririmi ro twisiseka	4 -Ku hava matirhiselo lamanene ya ririmi -Ku tirhisiwile swivulwa swo fana kumbe switsongo leswi hambaneke -Ku na nkayivelo lowukulu wa ntivomarito
XIVUMBEKO Swihlawulekisi swa xitshuriwa. Mavumbelo ya tindzimana na swivulwa.	Xiyimo xa le henhla	5 -Mavumbelo ya nhlokomhaka i ya xiyimo xo hlawuleka swinene -Vuxokoxoko lebyi hlawulekeke. -Swivulwa na tindzimana swi vumbiwile hi ndlela yo hlawuleka swinene	4 -Vuxokoxoko byi vumbiwile hi ndlela yo twisiseka -Ku na nkahulukelano -Swivulwa na tindzimana swa twisiseka naswona i swo hambanahambana	3 -Ku vumbiwile vuxokoxoko lebyi faneleke -Swivulwa na tindzimana swi vumbiwile hi ndlela leyinene -Xitsalwana xa ha twisiseka	2 -Ku na timhakanyana to khomeka -Swivulwa na tindzimana swi hoxekile -Xitsalwana xa ha twisisekanyana	0–1 -Ku pfumaleka timhaka leti lavekaka -Swivulwa na tindzimana swi hoxekile -Xitsalwana a xi twisiseki
TIMARAKA TA 5						

XIYA:

- Tirhisa rhubiriki minkarhi hinkwayo loko u koreketa xitsalwana xa vutumbuluxi (Papila ra 3, XIYENGE XA B).
- Timaraka to sukela eka 0 ku fikela eka 25 ti avanyisiwile hi tinhlamuselo ta 5 ta vuswikoti.
- Xivumbeko a xi khumbeki hi xiyimo xa le henhla na xa le hanshi.

RHUBIRIKI YA MAAVELO YA TIMARAKA EKA MAKOREKETELO YA XITSALWAMBIKO XO LEHA EKA RIRIMI RA LE KAYA [TIMARAKA TA 25]

Swilaveko	Vuswikoti byo hlawuleka	Vuswikoti bya le henhla	Vuswikoti byo amukeleka	Vuswikoti bya madyondza	Vuswikoti byo ka byi nga fikelelangi
VUNDZENI, MAKUNGUHATELO & XIVUMBEKO Mahlamulelo na miehleketo. Maveketelelo ya miehleketo eka makunguhatelo Xikongomelo, vaamukeri va hungu, swihlawulekisi/swiaki swa ririmi na mbangu TIMARAKA TA 15	13–15 -Mahlamulelo yo hlawuleka na ku hundzisa leswi a swi languteriwile -Miehleketo ya vutlhari leyi vupfeke -Vutivi byo enta bya swihlawulekisi swa muxaka wa xitshuriwa -Matsalelo lawa ya nga humiki emhakeni -Vundzeni na miehleketo swi vumbananile -Nhlamuselo ya vuenti swinene naswona vuxokoxoko hinkwabyo byi seketela nhlokomhaka -Xivumbeko lexi faneleke no va na nkhaqato	10–12 -Mahlamulelo lamanene lama kombisaka vutivi lebyinene bya swihlawulekisi swa muxaka wa xitshuriwa, -Ku na ku kongoma mhaka a ku na ku huma emhakeni -Vundzeni na miehleketo swi vumbanile, swi hlamuseriwile kahle hi vuxokoxoko byo seketela nhlokomhaka -Xivumbeko lexi faneleke lexi nga na swihoxo switsongo swa nkhaqato	7–9 -Mahlamulelo yo ringanela lama kombisaka vutivi bya swihlawulekisi swa muxaka wa xitshuriwa -Mhaka a yi kongomiwi hi ku hetiseka - ku na ku humanyana emhakeni -Vundzeni na miehleketo swi vumbanile hi ndlela leyi amukelekaka -Ku na vuxokoxoko byin'wana lebyi seketelaka nhlokomhaka -Hi ku angarhela xivumbeko hi lexi faneleke kambe xi ri na swihoxo swa nkhaqato	4–6 -Mahlamulelo ya madyondza lama kombisaka vutivinyana bya swihlawulekisi swa muxaka wa xitshuriwa -Ku na ku kongomanyana kambe matsalelo ya huhula -A hi minkarhi hinkwayo vundzeni na miehleketo swi vumbanaka -Ku na vuxokoxoko byitsongo lebyi seketelaka nhlokomhaka -Milawu ya xivumbeko yi tirhisiwe hi ndlela yo ka yi nga twisiseki -Ku na swihoxo swo tala	0–3 -Mahlamulelo a ya kombisi vutivi bya swihlawulekisi swa muxaka wa xitshuriwa -Nhlamuselo a yi le rivaleni naswona yi humile swinene emhakeni -Vundzeni na miehleketo a swi vumbanangi -Ku na vuxokoxoko byitsongo swinene lebyi seketelaka nhlokomhaka -A ku tirhisiwangi milawu ya xivumbeko leyi faneleke
RIRIMI, XITAYILI & VUHLERI Thoni, rhejisitara, xitayili, xikongomelo/nkucetelo, vaamukeri va hungu na mbangu Matirhiselo ya ririmi na swiaki na milawu ya rona; Mahlawulelo ya marito; Mahikahatelelo na mapeletelo TIMARAKA TA 10	9–10 -Thoni, rhejisitara, xitayili na ntivomarito swi fambelana swinene na xikongomelo, vaamukeri va hungu na mbangu -Ku na nkhaqato wa ntivoririmi naswona wu vumbiwile hi mfanelo -Swihoxo a swi kona	7–8 -Thoni, rhejisitara, xitayili na ntivomarito swi fambelana kahle na xikongomelo, vaamukeri va hungu na mbangu -Hi ku angarhela ku na nkhaqato wa ntivoririmi naswona wu vumbiwile hi mfanelo -Ntivomarito wa kahle swinene -Swihoxo a swi talangi	5–6 -Thoni, rhejisitara, xitayili na ntivomarito swi fambelana na xikongomelo, vaamukeri va hungu na mbangu -Ku na swihoxonyana swa ririmi -Ku na ntivomarito wo ringanela -Swihoxo a swi onhi nhlamuselo	3–4 -Thoni, rhejisitara, xitayili na ntivomarito swo fambelananyana na xikongomelo, vaamukeri va hungu na mbangu -Ntivoririmi wo pfumala nkhaqato wu tihela wu va na swihoxo swo tala -Ntivomarito wo kayivela -Nhlamuselo a yi le rivaleni	0–2 -Thoni, rhejisitara, xitayili na ntivomarito a swi fambelani na xikongomelo, vaamukeri va hungu na mbangu -Swihoxo swi tele naswona ku na ku pfuvapfuvana ka timhaka -Ntivomarito a wu fambelani na xikongomelo -Nhlamuselo a yi twali nakatsongo